

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1195

av Lars-Axel Nordell (KD)

En solidarisk alkoholpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om detaljhandelsmonopolet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i EU bör driva frågan om att varje medlemsland, med hänsyn till folkhälsan, själv ska få avgöra ett eventuellt förbud mot alkoholreklam och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta kring s.k. eftersupning enligt norsk modell och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Anledningen till att vi i Sverige har en särskild alkohollagstiftning med en mängd olika restriktioner är att vi inte ser alkoholen som en vara i mängden. Den restriktiva alkoholpolitikens syfte är att förebygga missbruk, beroende och situationsrelaterade alkoholskador, till exempel provocerat våld.

Det är mycket glädjande att alkoholkonsumtionen bland ungdomar minskat de senaste åren. Samtidigt vet vi att den ligger högt i vissa grupper. Enligt Folkhälsomyndigheten lever 385 000 barn i vårt land i så kallade riskbruksmiljöer. Det innebär att vart femte barn växer upp med föräldrar som konsumerar alkohol i en omfattning som utgör en uppenbar hälsorisk och som alltså påför barnen en ökad risk för missbruk.

Flera studier och rapporter bekräftar alkoholens betydelse för misshandelsbrott och annan våldsutövning. Hela 80 procent av våldsbrotten i vårt land anses vara

alkoholrelaterade. När det gäller det grova ungdomsvåldet är siffran så hög som 99 procent.

Om gårdsförsäljning

Om gårdsförsäljning av alkohol skulle tillåtas i vårt land skulle den förhållandevis lilla mängden alkohol som produceras lokalt inte i någon nämnvärd omfattning påverka folkhälsan. Däremot riskerar den att slå undan benen för det svenska detaljhandelsmonopolet.

En viktig del i den solidariska alkoholpolitiken är Systembolagets detaljhandelsmonopol. Studier har kommit fram till att vi genom detta minskar dödligheten med 3 000 människoliv varje år. WHO har också uppmärksammat betydelsen av monopolet, tillsammans med en aktiv prispolitik och begränsad marknadsföring som de viktigaste åtgärderna

Frågan om att tillåta gårdsförsäljning av alkohol i vårt land har prövats av två olika statliga utredningar. Den senaste utredaren konstaterar att en direktförsäljning till konsument vid sidan om Systembolaget inte bör stå i strid med EU-rätten om marknaden öppnas för alla och därmed inte diskriminerar utländska tillverkare.

Ett genomförande av det förslaget skulle alltså de facto upplösa detaljhandelsmonopolet eftersom en ny försäljningskanal direkt till konsument, det vill säga detaljhandel, då är öppnad.

Det är viktigt att slå vakt om den restriktiva alkoholpolitiken. I den ingår inte gårdsförsäljning i någon form. En minskad alkoholkonsumtion förbättrar folkhälsan och bidrar till ett mer levande och välmående samhälle.

Ett svenskt bolag i Skåne kringgår dock den svenska lagstiftningen genom att ha startat ett bolag i Danmark dit de exporterar varorna för att sedan genom ett eget distributionsbolag förflytta varan till Sverige. De kan göra detta genom att ha inrättat ett utlämningsställe i Sverige som blir en del av näthandeln.

Den aktuella utredningen (Privat införsel av alkoholdrycker, SOU 2014:58) visar att det för EU-rätten är ett krav att kommersiella vinstintressen hålls borta om monopol ska upprätthållas.

Ett förbud mot att främja privatimport av alkohol borde införas i alkohollagen. Lagen borde tydliggöras i fråga om att det enbart är transport som är tillåten som tjänst i samband med privatimport och att begreppet ”annan oberoende mellanhand” tas bort ur lagen.

Detaljhandelsmonopolet betraktas som en av de verkliga hörnstenarna i den svenska alkoholpolitiken och har starkt stöd i riksdagen.

Marknadsföring av alkohol

Forskning visar att det finns ett samband mellan att unga exponeras för marknadsföring av alkohol och deras konsumtion av alkohol. De unga som redan dricker alkohol ökar sin konsumtion och debutåldern för alkoholkonsumtion sänks hos de unga som ännu inte börjat.

Trots att det är förbjudet att visa alkoholreklam i svensk tv ökar investeringarna i tv-sänd alkoholreklam kraftigt. Det är ett problem. Förbudet har kunnat kringgåas av tv-bolagen genom att de sänder sina program från Storbritannien och därmed inte anser sig vara skyldiga att följa svensk lag.

Ett EU-direktiv i den nya radio- och tv-lagen medger att svenska myndigheter har rätt att i samarbete med myndigheter i sändarlandet få tv-företagen att följa svenska lagar och regler i enlighet med den så kallade effektlandsprincipen. Om företagen inte följer myndigheternas uppmaning finns möjlighet att driva fallet vidare till EG-domstolen. Inom ramen för EES-avtalet har bland andra Frankrike och Norge utnyttjat möjligheten att på nationell nivå begränsa alkoholreklamen.

Efter prövning kan därmed EU-kommissionen ge Konsumentverket i Sverige rätt att utfärda sanktioner mot de berörda tv-bolag som idag kringgår den svenska lagstiftningen. En sådan prövning genomförs under hösten 2015.

I en utredning (SOU 2013:50) fastslås att en dramatisk ökning har ägt rum av alkoholreklam via sociala medier. Utredningen ifrågasätter lagligheten och lämpligheten i att ens marknadsföra i dess kanaler där barn och unga är så överrepresenterade. Utifrån detta underlag bör regeringen snarast presentera lämpliga åtgärder i en proposition till riksdagen.

Eftersupning enligt norsk modell

Det finns en närmast total uppslutning från svenska folket kring kravet på att trafiken skall vara fri från alkohol och andra droger. Ingen vill möta en rattfull i trafiken. Ändå beräknas antalet rattfulla på våra vägar dagligen vara nästan lika många som antalet taxibilar.

Det har blivit vanligt att förare som i samband med en trafikolycka ertappas med att ha druckit alkohol hävdar att intaget skett efter bilkörningen. Genom att hävda detta kan en rattfyllerist bli frikänd såvida det inte går att bevisa att vederbörande även druckit alkohol före olyckan. Detta skapar svårigheter för domstolarna att bevisa brott mot trafiknykterheten.

I Norge finns sedan 1959 en lag som säger att en motorfordonsförare inte får dricka alkohol eller inta något annat berusningsmedel de första sex timmarna efter en körning när föraren förstår eller borde förstå att den kan föranleda en polisundersökning.

Varje år skadas och dör människor på grund av att onyktra personer kör bil. I och med att eftersupning har satts i system vid olyckor i samband med alkoholintag är det nu hög tid att ta efter den norska modellen. Det finns anledning att tro att det kommer att spara liv om en liknande lag instiftas i Sverige, och vara en tydlig signal om att alkohol och bilkörning inte hör ihop.

Riksdagen har tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen i frågan men någon proposition har ännu inte presenterats.

Lars-Axel Nordell (KD)